

بازشناسی مؤلفه‌ها و شاخص‌های مؤثر بر طراحی معماری و شهرسازی ایرانی اسلامی

سید تاج‌الدین منصوری^۱، حیدر جهان‌بخش^۲

۱- کارشناس ارشد مهندسی معماری، مدرس دانشگاه

۲- استادیار گروه معماری دانشگاه پیام نور تهران

چکیده

معماران ایرانی همواره کوشیده‌اند که به انسان، جایگاهی الهی بدهند و فضایی برای او ایجاد نمایند که مظهر قرب الهی باشد. این امر با ظهور اسلام قوت گرفت و زیربنا و خمیرمایه اصول طراحی فضاهای معماری آن‌ها گردید. آنچه در معماری امروز باعث شده است که فضاها غیر قابل درک و به صورتی گذرا باشند، فقدان معنویت است. راز جاودانگی فضاهای معماری، پیوندشان با عالم بالاست که به صورت سمبل و نشانه در آن ظهور یافته‌اند. بنابراین آنچه در اینجا هدف این پژوهش است، بررسی مؤلفه‌ها و شاخص‌های بکار رفته معماری در طراحی بناها با رویکرد ایرانی اسلامی است. مؤلفه‌ها و شاخص‌هایی که پیوند انسان با فضا و ادراک آن در جهت قرب الهی را موجب شده است. روش پژوهش مقاله به صورت توصیفی-تحلیلی بوده و با بررسی محتوای برخی از منابع مرتبط با موضوع تحقیق از طریق جستجو در اسناد کتابخانه‌ای و پایگاه‌های اینترنتی به دست آمده است. یافته‌های این پژوهش نشان داد که مهم‌ترین مؤلفه‌های بکار رفته در معماری ایرانی اسلامی شامل توحید، وحدت، کمال و عبادت است که هر کدام از این مؤلفه‌ها دارای شاخص‌هایی است که موجب طراحی فضاهای مطلوب می‌گردند. بنابراین تأکید بر این مؤلفه‌ها و شاخص‌های آن‌ها، می‌تواند بهترین نمونه عملی و تئوری جهت طراحی معماران و شهرسازان معاصر باشند.

واژگان کلیدی: معماری ایرانی اسلامی، مؤلفه، وحدت، انسان